

Akt ni sklenjen.
Ustavljene akt — je že posledica Čelakowskega pravične besede o Zibelizi in Metelkovem taboru!

V Ljubljani, 22. novembra 1926.

ZAPISKI. SLOVSTVO.

Fran Erjavec in Pavel Flere: **Slovenski pesniki in pisatelji**. XIV. zvezek: **Starejše pesnice in pisateljice**. Izbrani spisi za mladino. Z risbami okrasili Ivanka Kobilčeva in Roza Klein-Sternenova. V Ljubljani, 1926. Učiteljska tiskarna. Strani CXXXVI + 294.

O tem podjetju sem že nekajkrat govoril. Naj strnem svoje pomisleke v kratko sodbo! Zamisel zbirke v taki obliki in ureditvi se mi zdi povsem pogrešana. »Slovenski pesniki in pisatelji«, pa četudi le »za mladino«, niso, kar obeta naslov. Zbirka je le serija antologij, cvetnikov, šolsko mrtvih čitank, določenih nedoločno nekakemu efemernemu mlademu občinstvu. Če bi mladina take čitanke brala! Pa katera mladina in kakšna? Ljudskošolska? Srednješolska? Kdor hoče vsem ustreči, nikomur ne ustreže. Na srednji šoli morem te knjige rabiti samo pogojno. Tudi ne slišim, da bi jih moji drugovi kaj hvalili.

¹⁴ Tekst z lastno roko referenta Spiegelfelda, dostavljen v Fischerjev koncept. (Ker je bila ta odredba namenjena za objavo in dostavo stranki, je Spiegelfeld kot referent koncept revidiral in Fischerjev tekst dopolnil. Črtal je prvotno direktno addresso na Kastelca ter s tem ukinil, prvič letos, dosedanjo prakso direktne dostavitve akta naravnost v roké stranki sami, kakor se je bila doslej redno vršila vsa tri leta ob Zibelizi; ukrenil je letos Spiegelfeld dostavitev po ovinku, — potom »okrožnega urada« v Ljubljani kot podrejene posredovalne instance. Zakaj ta formalna kavtnost letos?)

¹⁵ Dostavek z roko Spiegelfeldovo v Fischerjev koncept.

¹⁶ V konceptu je tu prazno mesto; z označbo, da je tu oklenjeno besedilo privzeti pri mundiranju tu sém med rdeče podčrtani besedi koncepta »Manuscript — bukvize« iz prejšnjega konteksta; kar sem v objavi dopolnil.

¹⁷ Rokopis: Manusprikt

¹⁸ Dotú teče uradni posel ob Zibelizi IV. povsem regularno; odtú nadalje, na prehodu akta v ekspedit, pa se začnejo izrednosti. Le še rdeči »dgd/« = dringend, običajna urgencia ekspeditu v označbo nujnega posla, je redno normalen; nató pa zeló izjemni postopki!

¹⁹ Šele 15. aprila 1855 je torej prišel akt v ekspedit; toda — že z novo številko vred: kot nekaka le še priloga novemu aktu N° 6657! In takrat že z rdečo označbo ekspeditu: »auszutragen« = Opustiti izvršitev! Običal je bil akt tam na koncu svoje poti ter ostal brez pravoveljavne zaključitve: brez prezidialnega »Expeditur!«.

²⁰ Ta »eod[em]« Wagnerjev (= istega dné); je umeti kot datum 16. IV. 1855; kar bo povzeti pa šele iz nadaljnega akta, ki je ž njim vred šele prišel tudi ta v ekspedit.

kar bi se bilo zgodilo, če bi bila knjižnica teh naših klasikov tisto, kar so šolske izdaje pri Nemcih (Graeser, Velhagen, Freytag i. p.). Ne služijo, zato jih ne rabimo. Ne služijo, ker niso organska zamisel, ker so nekak čudno nezrel monstrem z bridkim, trojnim nesoglasjem. Prvič, ker noben še tako širok in šolskoznanstveno pisan uvod za vsó pisateljsko osebnost ali slovstveno dobo ni primeren kot tolmač v okrnjeno, fragmentarično berilo, izbrano sub specie kaj vem kakšne šolske direktive. Drugič, ker je vsebina zvezkov med seboj neenaka. Tu zvezek mrtvega, t. j. le še historično veljavnega slovstva, tam zvezek iz prave, žive, t. j. veljavne umetnosti. Tretjič, ker se nikoli ne moreta zlivati v soglasje individualistični okras novega časa pa časovnost, tipizirana v slovstvu minulih dob: Stiplovšek ob Jenku, Sternenova ob Pajkovi, Šantel ob Stritarju itd. Zbirka je hotela biti v načrtu vse, pa je spričo tega, če že ne prav nič, pa vsaj le malo. Toliko kolikor more biti poedin zvezek več ali manj. Splošno zbirka ni ne mladinska ne reprezentančno slovstvena, ni ne znanstvena ne poljudna, ne splošno sintetična ne monografična, pač na videz bogata, široka, v resnici prazna, uboga, shematično enotna in vsebinsko čudno pisana, suženjsko utesnjena v ene platnice, ki vsaj za oči ustvarjajo občutje serijske kolekcije. To velja o zbirki sploh. O prirediteljevem delu, ki od zvezka do zvezka Erjavca bolj pričá, kako je prav slovensko marljiv, mi je povedati seveda brez pridržka pohvalno, da služi neredkokrat slovstvenikom, ko nabira samostojno in celo kar — odkriva književno biografični material. Glede prav zadnjega zvezka, kjer je priobčil Hausmannovo, Turnograjsko, Pesjakovo in Pajkovo, bi mogel pač le nekaj malega referirati po tem, kakor je Erjavec povedal v močno širokem uvodu, ki hoče biti mimo opravičene črte o ženi v slov. slovstvu kar spis o ženi v slov. prosvetnem življenju. Veliko izveš, toliko, da bi omembo Bürgerjeve Lenore rad pogrešil, laže kot Franjo Koširjevo, ki jo je avtor pozabil. Sodim zato o tem zvezku takole, da s parabolo ali primero povem: Skioptičen predavatelj stoji ob razgrujenem platnu, štiri suhe portrete je vrgla luč na platno. Predavatelj spredaj pa se je široko razmahnil v predavanje. Poslušamo, begamo od novice do novice in vidimo štiri suhe portrete, ki so jih sneli nekod iz galerije, štiri mrtve portrete...

Dr. I. P.

Marija Kmetova: **V metežu**. Roman. Ljubljana, 1925. Zvezna tiskarna. Splošna knjižnica, 54. Marija Kmetova ima ime. Z »Metežem« je našla priznanje. Lj. Zvon jo je tiskal namreč kot vodilno moč. Lj. Zvon je žal s tem grešil proti tradiciji. Tiskal je daroviti pisateljici oblikovno in vsebinsko nezrel koncept, ki bi bil smel pod pametnim mentorstvom dozoreti, in ni! Za človeka, ki vsaj sluči, kako naj živi res slovenska beseda v izobraženih, je »Metež«, strašna množica stilističnih napak. Fridolin Zolna, če je koga vzel z vsiljivim in-om na merek, Kmetove in-ovstvo je izborno karikiriral. Pa to ni edino, a veljaj, da jezik v tem romanu — boli! Vsebinska? ženska — Sfinga! Smešno! Svojo fiziologijo ima, pa je, in Kraigher jo pozna in zna obličiti in tipizirati. — ženski Kmetovi, ki sicer ženo globlje